

DIREKTĪVAS

PADOMES DIREKTĪVA 2009/71/EURATOM

(2009. gada 25. jūnijs),

ar ko izveido Kopienas kodoliekārtu kodoldrošības pamatstruktūru

EIROPAS SAVIENĪBAS PADOME,

ņemot vērā Eiropas Atomenerģijas kopienas dibināšanas līgumu un jo īpaši tā 31. un 32. pantu,

ņemot vērā Komisijas priekšlikumu, kas sagatavots, iepriekš saņemot atzinumu no personu grupas, ko Zinātnes un tehnikas komiteja iecēlusi no dalībvalstu ekspertu visus, un pēc apspriešanās ar Eiropas Ekonomikas un sociālo lietu komiteju ⁽¹⁾,ņemot vērā Eiropas Parlamenta atzinumu ⁽²⁾,

tā kā:

- (1) Līguma 2. panta b) punkts paredz ieviest vienotus drošības standartus darba ņēmēju un visas sabiedrības veselības aizsardzībai.
- (2) Līguma 30. pantā paredzēts Kopienā noteikt pamatstandartus darba ņēmēju un sabiedrības veselības aizsardzībai pret draudiem, ko rada jonizējošais starojums.
- (3) Ar Padomes Direktīvu 96/29/Euratom (1996. gada 13. maijs), kas nosaka drošības pamatstandartus darba ņēmēju un iedzīvotāju veselības aizsardzībai pret jonizējošā starojuma radītajām briesmām ⁽³⁾, ir noteikti drošības pamatstandarti. Minētā direktīva ir papildināta ar konkrētākiem tiesību aktiem.
- (4) Kā to savā judikatūrā ⁽⁴⁾ atzinusi Eiropas Kopienu Tiesa (turpmāk "Tiesa"), Kopienai ir ar dalībvalstīm dalīta kompetence jomās, ko aptver Konvencija par kodoldrošību ⁽⁵⁾.

(5) Kā Tiesa atzinusi savā judikatūrā, Līguma 3. nodaļas noteikumi attiecībā uz veselību un drošību veido saskaņotu kopumu, ar ko Komisijai ir paredzētas ievērojamas pilnvaras, lai aizsargātu sabiedrību un vidi pret kodolpiesārņojuma apdraudējumu.

(6) Kā Tiesa atzinusi savā judikatūrā, Līguma 2. panta b) punktā Kopienai noteiktie uzdevumi pieņemt vienotus drošības standartus, lai aizsargātu sabiedrības un darba ņēmēju veselību, nenozīmē, ka, ja šādi standarti ir noteikti, dalībvalsts nedrīkstētu paredzēt vēl stingrākus aizsardzības pasākumus.

(7) Padomes Lēmumā 87/600/Euratom (1987. gada 14. decembris) par Kopienas noteikumiem par operatīvu informācijas apmaiņu radiācijas avāriju gadījumos ⁽⁶⁾ noteikta pamatstruktūra ziņošanai un informācijas sniegšanai, kas dalībvalstīm jāizmanto, lai radiācijas avāriju gadījumā aizsargātu sabiedrību. Padomes Direktīvā 89/618/Euratom (1989. gada 27. novembris) par plašas sabiedrības informēšanu par veicamajiem veselības aizsardzības pasākumiem un par rīcību radiācijas avārijas gadījumā ⁽⁷⁾ dalībvalstīm noteikts pienākums informēt sabiedrību radiācijas avārijas gadījumā.

(8) Dalībvalstu atbildība par kodoliekārtu kodoldrošību valsts līmenī ir pamatprincips, saskaņā ar kuru starptautiskā līmenī ir izstrādāta kodoldrošības reglamentācija, kas noteikta Konvencijā par kodoldrošību. Ar šo direktīvu būtu jāsekmē minētais valsts līmeņa atbildības princips, kā arī licences turētāja galvenās atbildības par kodoliekārtas kodoldrošību princips valsts kompetentās regulatīvās iestādes uzraudzībā, kā arī jāpastiprina kompetento regulatīvo iestāžu nozīme un neatkarība.

(9) Katra dalībvalsts var pieņemt lēmumus par saviem enerģijas avotiem saskaņā ar attiecīgu valsts politiku.

⁽¹⁾ 2009. gada 10. jūnija Atzinums (Oficiālajā Vēstnesī vēl nav publicēts).

⁽²⁾ Eiropas Parlamenta 2009. gada 22. aprīļa Atzinums (Oficiālajā Vēstnesī vēl nav publicēts).

⁽³⁾ OV L 159, 29.6.1996., 1. lpp.

⁽⁴⁾ C-187/87 (1988, ECR, 5013. lpp.), C-376/90 (1992, ECR, I-6153. lpp.) un C-29/99 (2002, ECR, I-11221. lpp.).

⁽⁵⁾ OV L 318, 11.12.1999., 21. lpp.

⁽⁶⁾ OV L 371, 30.12.1987., 76. lpp.

⁽⁷⁾ OV L 357, 7.12.1989., 31. lpp.

- (10) Izstrādājot atbilstīgu valsts sistēmu saistībā ar šo direktīvu, tiks ņemti vērā valsts apstākļi.
- (11) Dalībvalstis jau ir īstenojušas pasākumus, kas tām ļauj Kopienā sasniegt augstu kodoldrošības līmeni.
- (12) Lai gan ar šo direktīvu pievēršas galvenokārt kodoliekārtu kodoldrošībai, ne mazāk svarīgi ir nodrošināt izlietotās kodoldegvielas un radioaktīvo atkritumu drošu apsaimniekošanu, tostarp glabātavās un noglabāšanas iekārtās.
- (13) Vajadzības gadījumā dalībvalstīm būtu jāizvērtē Starptautiskās Atomenerģijas aģentūras (SAEA) noteiktie attiecīgie pamatprincipi ⁽¹⁾, kuriem būtu jāveido pamats praksei, uz ko dalībvalstis varētu atsaukties, īstenojot šo direktīvu.
- (14) Ir noderīgi ņemt vērā to, ka tādu dalībvalstu drošības iestādes, kuru teritorijā atrodas kodolelektrostacijas, Rietumeiropas Kodolregulatoru asociācijas (WENRA) kontekstā ir sadarbojušas un ir kodolreaktoriem definējušas daudzus drošības atsaucēs robežlīmeņus.
- (15) Pēc Padomes aicinājuma izveidot augsta līmeņa grupu ES līmenī, kā minēts 2007. gada 8. maija Secinājumos par kodoldrošību un izlietotās kodoldegvielas un radioaktīvo atkritumu drošu apsaimniekošanu, ar Komisijas Lēmumu 2007/530/Euratom (2007. gada 17. jūlijs) par Eiropas augstākā līmeņa grupas izveidošanu kodoldrošības un kodolatkritumu apsaimniekošanas jautājumos ⁽²⁾ tika izveidota Eiropas Kodoldrošības jomas regulatoru grupa (ENSREG), lai dotu ieguldījumu Kopienas mērķu sasniegšanā kodoldrošības jomā.
- (16) Ir lietderīgi izveidot vienotu struktūru ziņojumiem, ko dalībvalstis sūta Komisijai par šīs direktīvas īstenošanu. Zinot ENSREG locekļu plašo pieredzi, tā šajā jomā varētu sniegt vērtīgu ieguldījumu, tādējādi veicinot valstu regulatīvo iestāžu apspriešanos un sadarbību.
- (17) ENSREG 5. sanāksmē 2008. gada 15. oktobrī tika pieņemti desmit principi, kas ir jāizmanto, izstrādājot kodoldrošības direktīvas projektu, kā norādīts 2008. gada 20. novembra protokolā.
- (18) Kodoltehnoloģijas attīstība, darbības laikā gūtā pieredze, pētījumi drošības jomā un tiesiskā regulējuma uzlabojumi varētu sekmēt turpmāku drošības paaugstināšanu. Ievērojot pienākumu uzturēt un uzlabot drošību, dalībvalstīm minētie faktori būtu jāņem vērā, ja tās paplašina kodolenerģijas programmas vai pirmo reizi nolemj izmantot kodolenerģiju.
- (19) Spēcīgas drošības kultūras izveide kodoliekārtā ir viens no drošības pārvaldības pamatprincipiem, kas vajadzīgs, lai nodrošinātu iekārtas drošu darbību.
- (20) Ekspertīzes un prasmju kodoldrošības jomā uzturēšanas un turpmākas attīstīšanas pamatā vajadzētu būt, *inter alia*, mācībai no iepriekšējas darbības pieredzes, kā arī vajadzības gadījumā tajā būtu jāņem vērā jaunākais metodoloģijā un zinātnē.
- (21) Agrāk pašnovērtējumu veica dalībvalstīs ciešā saistībā ar starptautiskiem salīdzinošiem novērtējumiem SAEA vadībā Integrētās reglamentācijas pārbaudes vienības vai Starptautiskā Reglamentācijas pārbaudes dienesta misijās. Dalībvalstis brīvprātīgi veica tādus pašnovērtējumus un ielūdza misijas, pamatojoties uz atvērtības un pārskatāmības principiem. Pašnovērtējumiem un tos pavadošiem salīdzinošiem normatīvās un organizatoriskās infrastruktūras novērtējumiem vajadzētu būt vēršamiem uz dalībvalstu regulējuma stiprināšanu un uzlabošanu, vienlaikus atzīstot dalībvalstu kompetenci to teritorijā izvietoto kodoliekārtu kodoldrošības nodrošināšanā. Pašnovērtējumi un tiem sekojošie starptautiskie salīdzinošie novērtējumi nav nedz pārbaude, nedz revīzija, bet gan savstarpējs mācību mehānisms, kurš nenoliedz dažādas pieejas kompetentās regulatīvās iestādes uzbūvei un darbam, vienlaikus ņemot vērā dalībvalsts regulatīvos, tehniskos un politikas jautājumus, kas dod ieguldījumu spēcīga kodoldrošības režīma nodrošināšanā. Starptautiskie salīdzinošie novērtējumi būtu jāuztver kā iespēja apmainīties ar profesionālu pieredzi un dalīties gūtajā pieredzē un labā praksē atklātā un uz sadarbību vērstā gaisotnē, uz klausot kolēģu padomus, nevis norādījumus un spriedumus. Atzīstot vajadzību pēc elastības un piemērotību attiecībā uz dalībvalstīs esošām atšķirīgām sistēmām, dalībvalstij vajadzētu būt tiesībām brīvi noteikt tos savas sistēmas segmentus, par kuriem lūgt īpašo izvērtējumu, ar mērķi pastāvīgi paaugstināt kodoldrošību.
- (22) Saskaņā ar 34. punktu Iestāžu nolīgumā par labāku likumdošanas procesu ⁽³⁾ dalībvalstīm ir ieteikts gan savām vajadzībām, gan Kopienas interesēs izstrādāt tabulas, kur pēc iespējas precīzāk atspoguļota atbilstību starp šo direktīvu un tās transponēšanas pasākumiem, un padarīt tās publiski pieejamas,

⁽¹⁾ SAEA drošības pamatprincipi: Drošības pamatprincipi, SAEA drošuma standartu sērija Nr. SF-1 (2006).

⁽²⁾ OV L 195, 27.7.2007., 44. lpp.

⁽³⁾ OV C 321, 31.12.2003., 1. lpp.

IR PIEŅĒMUSI ŠO DIREKTĪVU.

1. NODAĻA

MĒRĶI, DEFINĪCIJAS UN PIEMĒROŠANAS JOMA

1. pants

Mērķi

Šīs direktīvas mērķi ir:

- a) izveidot Kopienas sistēmu, lai uzturētu un sekmētu kodoldrošības un tās regulējuma pastāvīgu uzlabošanu;
- b) panākt, ka dalībvalstis paredz piemērotus valsts pasākumus nolūkā nodrošināt augstu kodoldrošības līmeni, tādējādi aizsargājot darba ņēmējus un sabiedrību no kodoliekārtu jonizējošā starojuma kaitīgās iedarbības apdraudējuma.

2. pants

Darbības joma

1. Šo direktīvu piemēro ikvienai civilajai kodoliekārtai, kas visos darbības posmos, uz ko attiecas 3. panta 4. punktā definētā licence, darbojas saskaņā ar šo licenci.

2. Šī direktīva neliedz dalībvalstīm veikt stingrākus pasākumus šīs direktīvas darbības jomā atbilstīgi Kopienas tiesību aktiem.

3. Šī direktīva papildina Līguma 30. pantā minētos pamatstandartus attiecībā uz kodoliekārtu kodoldrošību un neskar Direktīvu 96/29/Euratom.

3. pants

Definīcijas

Šajā direktīvā piemēro šādas definīcijas:

- 1) "kodoliekārta" ir:
 - a) bagātināšanas iekārta, kodoldegvielas ražošanas iekārta, kodolelektrostacija, pārstrādes iekārta, pētnieciskā reaktora iekārta, izlietotās kodoldegvielas glabātava; un
 - b) radioaktīvu atkritumu glabātava, kas atrodas tajā pašā teritorijā un ir tieši saistītas ar a) apakšpunktā uzskaitītajām kodoliekārtām;
- 2) "kodoldrošība" ir piemērotu darbības apstākļu panākšana, avāriju novēršana un avāriju seku mazināšana, tādējādi aizsargājot darba ņēmējus un sabiedrību no kodoliekārtu jonizējošā starojuma kaitīgās iedarbības apdraudējuma;

3) "kompetenta regulatīvā iestāde" ir dalībvalstī noteikta iestāde vai iestāžu struktūra kodoliekārtu kodoldrošības tiesiskā regulējuma jomā, kā minēts 5. pantā;

4) "licence" ir juridisks dokuments, kas izsniegts dalībvalsts jurisdikcijā un ar ko nosaka atbildību par kodoliekārtas atrašanās vietas izvēli, projektēšanu, būvniecību, nodošanu ekspluatācijā, darbību vai ekspluatācijas izbeigšanu;

5) "licences turētājs" ir juridiska vai fiziska persona, kurai ir visaptveroša atbildība par licencē minēto kodoliekārtu.

2. NODAĻA

PIENĀKUMI

4. pants

Normatīvā un organizatoriskā sistēma

1. Dalībvalstis attiecībā uz kodoliekārtu kodoldrošību izveido un uztur valsts normatīvo un organizatorisko sistēmu (turpmāk "valsts sistēma"), ar ko paredz atbildību un nosaka koordināciju starp atbilstīgām valsts iestādēm. Valsts sistēmā paredz atbildību attiecībā uz:

- a) valsts kodoldrošības prasību pieņemšanu. Tas, kā tās pieņem un pamatojoties uz kādu instrumentu tās piemēro, ir dalībvalstu kompetencē;
- b) licenču izsniegšanas sistēmas izveidi un nelicencētu kodoliekārtu darbības aizliegšanu;
- c) kodoldrošības uzraudzības sistēmas izveidi; un
- d) izpildes nodrošināšanas darbībām, tostarp darbības apturēšanu un licences grozīšanu vai atcelšanu.

2. Dalībvalstis nodrošina valsts sistēmas uzturēšanu un vajadzības gadījumā, uzlabošanu, ņemot vērā darbības pieredzi, darbībā esošo kodoliekārtu drošības analizēs gūtās atziņas, tehnoloģijas attīstību un drošības pētījumu rezultātus, ja tie ir pieejami un vajadzīgi.

5. pants

Kompetenta regulatīvā iestāde

1. Dalībvalstis izveido un uztur kompetentu regulatīvo iestādi kodoliekārtu kodoldrošības jomā.

2. Dalībvalstis nodrošina kompetento regulatīvo iestāžu darbības neatkarību no citām iestādēm vai organizācijām, kuras ir saistītas ar kodolenerģijas veicināšanu vai izmantošanu, tostarp elektroenerģijas ražošanu, lai tādējādi praktiski nodrošinātu neatkarību no neatbilstīgas ietekmes saistošu lēmumu pieņemšanā.

3. Dalībvalstis nodrošina, ka kompetentajai regulatīvajai iestādei tiek piešķirtas juridiskas pilnvaras, kā arī cilvēkresursi un finanšu resursi, kas vajadzīgi, lai īstenotu pienākumus saistībā ar valsts sistēmu, kas aprakstīta 4. panta 1. punktā, drošības jomai piešķirot atbilstīgu prioritāti. Tas ietver pilnvaras un resursus, lai:

- a) pieprasītu licences turētājam ievērot valsts kodoldrošības prasības un attiecīgās licences nosacījumus;
- b) pieprasītu praktiski apliecināt ievērošanu, tostarp direktīvas 6. panta 2. līdz 5. punktā noteikto prasību ievērošanu;
- c) apstiprinātu minēto ievērošanu, izmantojot regulatīvus novērtējumus un inspekcijas; un
- d) veiktu regulatīvas izpildes darbības, tostarp kodoliekārtas darbības apturēšanu saskaņā ar nosacījumiem, kas definēti 4. panta 1. punktā minētajā valsts sistēmā.

6. pants

Licences turētāji

1. Dalībvalstis nodrošina, ka galvenā atbildība par kodoliekārtu kodoldrošību ir licences turētājam. Atbildību nevar deleģēt.
2. Dalībvalstis nodrošina, ka spēkā esošajā valsts sistēmā licences turētājiem ir paredzēts pienākums kompetentas regulatīvās iestādes uzraudzībā sistemātiski un pārbaudāmā veidā regulāri novērtēt un pārbaudīt, un nepārtraukti uzlabot, ciktāl tas ir praktiski iespējams, kodoliekārtu kodoldrošību.
3. Šā panta 2. punktā minētie novērtējumi ietver pārbaudi, lai noskaidrotu, vai ir ieviesti pasākumi avāriju novēršanai un avāriju seku mazināšanai, tostarp fizisku barjeru un licences turētāja administratīvu aizsardzības procedūru pārbaudi, kuru nepilnības gadījumā darba ņēmējus un sabiedrību būtiski ietekmētu jonizējošais starojums.
4. Dalībvalstis nodrošina, ka spēkā esošajā valsts sistēmā licences turētājiem ir paredzēts pienākums izveidot un ieviest pārvaldības sistēmas, kurās par prioritāti ir noteikta kodoldrošība un kuras regulāri pārbauda kompetenta regulatīvā iestāde.
5. Dalībvalstis nodrošina, ka spēkā esošajā valsts sistēmā licences turētājiem ir paredzēts pienākums paredzēt un uzturēt pietiekamus finanšu resursus un cilvēkresursus, lai pildītu saistības kodoliekārtu kodoldrošības jomā, kā minēts 1. līdz 4. punktā.

7. pants

Ekspertīze un prasmes kodoldrošības jomā

Dalībvalstis nodrošina, ka spēkā esošajā valsts sistēmā visām pusēm ir paredzēts pienākums nodrošināt izglītības un apmācību pasākumus darbiniekiem, kuru darba pienākumi ir saistīti ar kodoliekārtu kodoldrošības jautājumiem, lai tādējādi uzturētu un turpmāk attīstītu ekspertīzi un prasmes kodoldrošības jomā.

8. pants

Sabiedrības informēšana

Dalībvalstis nodrošina ar kodoldrošības jomas tiesisko regulējumu saistītās informācijas pieejamību darba ņēmējiem un sabiedrībai. Šis pienākums arī paredz to, ka kompetentā regulatīvā iestāde savas kompetences jomās informē sabiedrību. Informāciju dara sabiedrībai pieejamu saskaņā ar valsts tiesību aktiem un starptautiskām saistībām ar nosacījumu, ka tas neapdraud citas intereses, piemēram, *inter alia*, drošību, kā noteikts valsts tiesību aktos vai starptautiskās saistībās.

9. pants

Ziņošana

1. Pirmoreiz līdz 2014. gada 22. jūlijam un pēc tam reizi trijos gados dalībvalstis, lietderīgi izmantojot Konvencijā par kodoldrošību paredzētos pārskata un ziņošanas ciklus, sniedz Komisijai ziņojumus par šīs direktīvas īstenošanu.
2. Pamatojoties uz dalībvalstu ziņojumiem, Komisija iesniedz ziņojumu Padomei un Eiropas Parlamentam par šīs direktīvas īstenošanas gaitu.
3. Dalībvalstis vismaz reizi desmit gados sagatavo periodiskus pašnovērtējumus par valsts sistēmu un kompetentām regulatīvām iestādēm un aicina veikt starptautisku novērtējumu par attiecīgiem valsts sistēmas segmentiem un/vai iestādēm ar mērķi pastāvīgi uzlabot kodoldrošību. Visu novērtējumu rezultātus paziņo dalībvalstīm un nosūta Komisijai, tiklīdz tie ir pieejami.

3. NODAĻA

NOSLĒGUMA NOTEIKUMI

10. pants

Transponēšana

1. Dalībvalstīs stājas spēkā normatīvie un administratīvie akti, kas vajadzīgi, lai līdz 2011. gada 22. jūlijam izpildītu šīs direktīvas prasības. Dalībvalstis par to tūlīt informē Komisiju.

Kad dalībvalstis pieņem minētos noteikumus, tajos ietver atsauci uz šo direktīvu vai arī šādu atsauci pievieno to oficiālajai publikācijai. Dalībvalstis nosaka paņēmienus, kā izdarīt šādas atsauces.

2. Dalībvalstis dara zināmus Komisijai to tiesību aktu galvenos noteikumus, ko tās pieņēmušas jomā, uz kuru attiecas šī direktīva, un jebkurus turpmākus grozījumus minētajos tiesību aktos.

11. pants

Stāšanās spēkā

Šī direktīva stājas spēkā divdesmitajā dienā pēc tās publicēšanas *Eiropas Savienības Oficiālajā Vēstnesī*.

12. pants

Adresāti

Šī direktīva ir adresēta dalībvalstīm.

Luksemburgā, 2009. gada 25. jūnijā

Padomes vārdā —
priekšsēdētājs
L. MIKO
